

УДК 37.378:008

DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2020.220402>**Цитування:**

Чумаченко М. О. Академічна доброчесність як фактор формування професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти гуманітарних та культурно-мистецьких галузей знань. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2020. № 2. С.52-57.

Чумаченко Марина Олександрівна,

кандидат культурології,

методист навчального відділу

Харківської державної академії культури

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8765-7125>

marina.chumachenko.87@ukr.net

Chumachenko M. (2020). Academic honesty as a factor of formation of professional self-consciousness of higher education students of humanitarian and cultural and artistic fields of expertise. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 2, 52-57 [in Ukrainian].

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГУМАНІТАРНИХ ТА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ

Мета роботи полягає в осмисленні академічної доброчесності як фактору формування академічної культури та професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти гуманітарних та культурно-мистецьких галузей знань. **Методологія дослідження** ґрунтується на використанні методів герменевтичної інтерпретації (для порівняння поведінки академічного плагиату в провідних закладах вищої освіти Сполучених Штатів Америки), компаративного аналізу (з метою виявлення методів боротьби, запобігання фактів порушення академічної доброчесності у закордонних та вітчизняних закладах освіти, визначенні ролі академічної доброчесності у формуванні професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти України), структурно-функціонального методу (для розкриття ролі залучення роботодавців до освітнього процесу як фактору впливу та інтенсифікатора формування академічної культури та професійної свідомості здобувачів вищої освіти). **Наукова новизна** полягає у здійсненні теоретичного аналізу ролі академічної доброчесності у формуванні професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти, форм та засобів актуалізації академічної доброчесності з врахуванням сучасних тенденцій провадження освітньої діяльності в Україні. **Висновки.** Визначення стратегії закладу вищої освіти щодо дотримання академічної доброчесності, виявлення та запобігання академічному плагиату, формування академічної культури та засобів стимулювання зростання професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти є потужною платформою у забезпеченні якості вищої освіти.

Ключові слова: плагиат, академічна доброчесність, академічна культура, вища освіта, професійна самосвідомість, роботодавці.

Чумаченко Марина Александровна, кандидат культурологии, методист учебного отдела Харьковской государственной академии культуры

Академическая честность как фактор формирования профессионального самосознания соискателей высшего образования гуманитарных и культурно-искусственных отраслей знания

Цель работы состоит в осмыслении академической честности как факторе формирования академической культуры и профессионального самосознания соискателей высшего образования гуманитарных и культурно-искусственных отраслей знания. **Методология исследования** основана на использовании методов герменевтической интерпретации (для сравнения трактовок академического плагиата в ведущих учебных заведениях Соединенных Штатов Америки), компаративного анализа (с целью выявления методов борьбы, предотвращения фактов нарушения академической честности в зарубежных и отечественных учебных заведениях, определении роли академической честности в формировании профессионального самосознания соискателей высшего образования Украины), структурно-функционального метода (для раскрытия роли привлечения работодателей к образовательному процессу как фактора влияния и интенсификатора формирования академической культуры и профессионального самосознания соискателей высшего образования). **Научная новизна** состоит в осуществлении теоретического анализа роли академической честности в формировании профессионального самосознания соискателей высшего образования, форм и средств актуализации академической честности с учетом современных тенденций ведения образовательной деятельности в Украине. **Выводы.** Определение стратегии высшего учебного заведения относительно соблюдения академической честности, выявления и предотвращения академического плагиата, формирование академической культуры и средств стимулирования роста профессионального самосознания соискателей высшего образования является мощной платформой в обеспечении качества высшего образования.

Ключевые слова: плагиат, академическая честность, академическая культура, высшее образование, профессиональное самосознание, работодатели.

Chumachenko Maryna, Candidate of Cultural Studies, Lecturing Methodologist Expert of Academic Division, Kharkiv State Academy of Culture

Academic honesty as a factor of formation of professional self-consciousness of higher education students of humanitarian and cultural and artistic fields of expertise

The purpose of the article lies in the comprehension of academic honesty as a factor of the formation of professional self-consciousness of higher education students of humanitarian and cultural and artistic fields of expertise. **The methodology** of the research is based on the utilization of methods of hermeneutic interpretation (to compare interpretations of academic plagiarism in the prominent higher education institutions of the United States of America), comparative analysis (with the purpose to discover control methods, prevention of the facts of violation of academic honesty in foreign and national educational establishments, determination of the role of academic honesty in the formation of professional self-consciousness of higher education students in Ukraine), structural and functional method (to discover the role of employers' engagement into the educational process as an impact factor and intensifier of academic culture and professional consciousness of higher education students). **The scientific novelty** lies in carrying out a theoretical analysis of the role of academic honesty in the formation of professional self-consciousness of higher education students, of the forms and means to update academic honesty taking into account modern trends to perform the educational activity in Ukraine. **Conclusions.** The determination of the higher education establishment strategy as to the observance of academic honesty, detection, and prevention of academic plagiarism, the formation of academic culture, and means to promote the expansion of professional self-consciousness of higher education students is a powerful platform for higher education quality assurance.

Key words: plagiarism, academic honesty, academic culture, higher education, professional self-consciousness, employers.

Актуальність теми дослідження. В умовах глобалізації та цифрової трансформації (діджиталізації) в освітній галузі «інформаційні технології стають потужним, багатофункціональним інструментом навчання» [9, 744]. Проте з розвитком таких «навичок успішності» (soft skills) як гнучкість, комунікативність, відповідальність, креативність, рефлексивність, які відкривають інформаційні технології в освіті, зростають показники виконаних робіт «у два кліки» – завантаження та/або замовлення готової навчальної продукції (реферати, контрольні, курсові, кваліфікаційні роботи, статті тощо). З розвитком конструктивних тенденцій, а саме з «впровадженням системи управління навчанням як єдиним освітнім діджитал середовищем та інтеграцією з нею програмних продуктів, які використовує заклад освіти» [23], актуалізується необхідність подолання деконструктивних процесів (плагіат, порушення норм академічної доброчесності, зниження рівня професійної самосвідомості тощо). Це уможливилось через підвищення прозорості провадження освітньої діяльності, визначення нових напрямів, форм та засобів формування професійної самосвідомості у здобувачів вищої освіти усіх галузей знань, зокрема гуманітарних та культурно-мистецьких.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема академічного плагіату та академічної доброчесності привертала увагу провідних вчених Європи та Сполучених Штатів Америки. Досвід західноєвропейських та американських закладів освіти та установ, на які звертали увагу Заступник Міністра освіти і науки України Ю.Рошкевич у «Рекомендаціях з академічної доброчесності для закладів вищої освіти, розроблених на основі вивчення успішного міжнародного досвіду підтримки принципів академічної доброчесності» (Лист МОН України від 23.10.2018 р. N 1/9-650) [27], Національне

агентство із забезпечення якості вищої освіти та такі дослідники як В. Бахрушин [13], Б. Мудрак [3], Л. Вортем [14], В. Сацук [21], Я. Тицька [25], В. Троцька [26], Н. Маслова [19] та інші, свідчить про необхідність вироблення чіткої стратегії визначення та запобігання академічного плагіату. В. Бахрушин відзначає, що це зумовлено «цілями регулювання та традиціями, які існують у різних галузях знань, сферах професійної діяльності та країнах» [13]. А, отже, актуалізація забезпечення академічної доброчесності та формування професійної свідомості здобувачів освіти є визначальним напрямом в умовах реформування системи вищої освіти.

Мета дослідження полягає в осмисленні академічної доброчесності як фактору формування академічної культури та професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти гуманітарних та культурно-мистецьких галузей знань.

Виклад основного матеріалу. Питання щодо визначення, виявлення, запобігання плагіату, дотримання норм академічної доброчесності усіма суб'єктами освітньої діяльності є пріоритетним напрямом провадження освітньої діяльності для зарубіжних і вітчизняних закладів вищої освіти.

У Стенфордському університеті під плагіатом розуміють «використання без надання обґрунтованого та належного кредиту або визнання автором чи джерелом оригінальної роботи іншої людини незалежно від того, чи є ця робота кодом, формулою, ідеєю, мовою, дослідженням, стратегією, текстом тощо» [11], в Єльському – «використання чужого твору, слова чи ідеї без посилань» [12], в Кембриджському – «використання чужих ідей, слів, даних чи інших матеріалів, отриманих ними без підтвердження» [6]. У цих університетах визначено не тільки, що є плагіатом, а й приклади випадків плагіату [10], вказівки щодо запобігання його виникнення [2],

санкції в разі порушення академічної доброчесності [11].

Національний науковий фонд (National Science Foundation) США у статті 689 «Про відмову визнання наукових досліджень», плагіатом називає «привласнення чужих ідей, методів, результатів або слів без оформлення належного цитування» [5].

Тедді Фішмен (Міжнародний центр академічної доброчесності (зараз – Клемсонський університет)) відзначає, що плагіат часто використовують «як "покривний термін", щоб охопити широкий спектр наукових зловживань...», оскільки навіть серед науковців, не існує стандарту чи погодженого визначення плагіату» [1, 1]. Авторка наводить приклади потрагивань плагіату в Орегонському університеті, Донкастерському коледжі та університеті Джеймса Кука, у яких найпоширенішими концептуалізаціями плагіату є крадіжка, шахрайство чи порушення авторських прав, які не є тотожними і потребують чіткої диференціації. Ця обставина детермінує невизначеність, дискусійність, а подекуди й просто незнання студентською спільнотою, що є академічною нечесністю та плагіатом.

Ці поняття, на думку Т. Фішмен, залежать від конкретної юрисдикції їх використання, так «крадіжка загалом визначається як привласнення майна іншого з наміром позбавити законного власника його використання» [1, 2], шахрайство – «свідомо неправдиве відображення фактів чи інформації з ціллю отримати щось цінне» [1, 3]. На думку дослідниці, авторське право і плагіат мають як спільні, так і відмінні риси, проте їх не слід ідентифікувати як синоніми.

Поняття «академічна доброчесність» визначено у статті 42 Закону України «Про освіту» як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [16]. «Забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату» у статті 16 Закону України «Про вищу освіту» визначено як складову системи забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Як зазначають М. Григор'єва, О. Кривко та С. Певко, «на сьогодні плагіат – це тотальна практика, що розповсюджена у вищих навчальних закладах та має транзитивний характер, тобто формується ще в школі» [15, 11].

Становлення чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності та підзвітності як ключових категорій доброчесності у навчанні, інформаційно-комунікаційних компетентностей (розуміння що є інтелектуальною власністю, плагіатом тощо) має відбуватись ще при здобутті повної загальної середньої освіти. Розповсюдження професійної етики, норм та формування відповідної позиції ще в школі може бути одним з найефективніших засобів боротьби з плагіатом [14, 6]. Генерація знань щодо академічної доброчесності у шкільній освіті є дієвою світовою практикою дотримання норм академічного письма, запобігання та виявлення плагіату тощо. За дослідженнями Єльського університету, більшість їх студентів «дізнались про плагіат у середній школі» [8].

Представник Unicheck (сервіс перевірки на плагіат) в Україні Андрій Сідляренко констатує: «На нашу думку, критично важливим є формування у здобувачів освіти навичок дотримання правил академічного письма та принципів академічної доброчесності ще від початку навчання в школі, або хоча б з перших курсів навчання в ЗВО – так освітня система поступово привчала б студентів до самостійного написання письмових робіт та, у майбутньому, курсових, дипломів, дисертацій» [23].

Проте освітні реалії сьогодення свідчать, що оволодіння навичками академічного письма, усвідомлення та дотримання норм академічної доброчесності проходять симультанно з формуванням загальних та професійних компетентностей, професійної самосвідомості набутих саме у закладах вищої освіти. Це актуалізує необхідність реалізації закладами вищої освіти дієвості механізму забезпечення академічної доброчесності у трьох ключових аспектах – нормативно-регулюючому, організаційно-методичному та інформаційному, включення академічної доброчесності до формування академічної культури, професійної самосвідомості як невід'ємних складових провадження освітньої діяльності. Г. Полякова, Ю. Лола, О. Почуєва наголошують, що «академічна доброчесність є невід'ємною частиною університетської культури, тому потрібно на систематичній основі проводити комплекс заходів, що нагадують про важливість стандартів академічної доброчесності всіх учасників освітнього процесу та формують їхню свідому відповідальну поведінку» [20, 150].

Нівелювання, замовчування чи індиферентне ставлення до проблеми розповсюдження плагіату, непрофесійності слугує підґрунтям для реалізації так званої «теорії розбитого вікна» («broken windows theory»), коли порушення академічної доброчесності входить у звичну практику під час навчання. Зростання кількості здобувачів, які

виконують роботу на засадах свідомого порушення норм академічної етики шляхом плагиату формує відповідне «непрофесійне» середовище, «фейкову» студентську наукову спільноту, яка заохочує своїм негативним прикладом інших здобувачів.

В освітній галузі шкода, завдана перманентними випадками порушення академічної доброчесності та низький рівень свідомості, відповідальності репрезентовані не стільки у фінансових витратах для закладу освіти, скільки етичних, коли здобувач отримує винагороду (бали, рейтинги) за результати своєї роботи, яка ним не виконана та/або сфальсифікована та іміджеву – втрати довіри до майбутніх випускників таких закладів освіти у колах наукової спільноти, роботодавців, загалом в Україні та за її межами.

С. Легкоступ визначає відповідальну поведінку як «тип соціальної поведінки людини, спрямованої на реалізацію предмета відповідальності (обов'язків, доручень, завдань), яка внутрішньо опосередкована особистісним змістом цього предмета, суб'єктивною імперативністю інстанції відповідальності, а в зовнішньому плані – конкретними соціально-психологічними та матеріальними умовами її реалізації» [17, 240]. На думку автора, «величина» відповідальності обумовлена зовнішніми та внутрішніми чинниками. До зовнішніх чинників відповідальності належать: а) об'єктивні труднощі завдань, доручень, обов'язків; б) значущість предмета відповідальності для інших людей; в) інстанція відповідальності; г) параметри ситуації виконання завдань; д) зовнішній контроль за реалізацією предмета [17, 240].

Л. Онуфрієва визначає, що «професійна самосвідомість формується під впливом навколишнього професійного середовища і професійної діяльності» [4, 337]. В освітньому середовищі інтенсифікаторами формування академічної культури та професійної самосвідомості у здобувачів вищої освіти є: по-перше, оптимальна взаємодія керівника та здобувача вищої освіти під час написання курсової, кваліфікаційної роботи / проекту як фактор запобігання чи подолання об'єктивних труднощів під час виконання завдання; по-друге, відповідальність перед професорсько-викладацьким складом кафедри та студентською спільнотою / самоврядуванням; по-третє, чітко визначені права та обов'язки щодо академічної доброчесності, постійна актуалізація серед здобувачів вищої освіти норм академічної етики (окремі курси, спецкурси, тематичні заняття в рамках вивчення дисципліни, тренінги, інформативні веб-сторінки сайту закладу вищої освіти на зразок американських чи західно-європейських ЗВО, забезпечення навчально-

методичним комплексом щодо академічної доброчесності тощо); по-четверте, використання технологій щодо перевірки на плагиат; по-п'яте, якісне виконання роботи та високий рівень оригінальності тексту – інструмент створення позитивного іміджу, підвищення рейтингу та, що особливо важливо, за умов залучення роботодавців до освітнього процесу, детермінанта зацікавленості у здобувачеві як потенційному фахівцю за певною спеціальністю з перспективою працевлаштування.

Одним з дієвих чинників дотримання норм академічної доброчесності, формування академічної культури та професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти є залучення роботодавців до освітнього процесу. На думку Л. Масімової, активна взаємодія закладів вищої освіти з роботодавцями «є потужною технологією мотивації для професійного становлення студентів» [18, 54]. На це звертають свою увагу С. Свіжевська [22], В. Страхарчук та А. Страхарчук, відзначаючи, що «оцінка кваліфікації студентів-випускників сьогодні (освоєння професійних модулів) має проходити при провідній ролі роботодавців» [24, 97].

Залучення роботодавців до освітнього процесу, наприклад, виробничої практики, стажування, визначення тем кваліфікаційних робіт, долучення до контролю якості її виконання, участь у роботі атестаційної комісії відкриває перед здобувачем перспективу працевлаштування за умов створення позитивного іміджу та якісного виконання роботи. Перманентна комунікація з роботодавцями є додатковим стимулом для дотримання норм академічної етики, росту професійної самосвідомості, прагнення до максимального високого кількісного показника рівня оригінальності роботи, генеруванню якісно нових, а не тиражованих, запозичених чи викрадених ідей тощо. Перспектива працевлаштування є значним фактором впливу на підвищення рівня академічної доброчесності та професійного зростання здобувачів вищої освіти.

Наукова новизна полягає у здійсненні теоретичного аналізу ролі академічної доброчесності у формуванні професійної самосвідомості здобувачів вищої освіти, форм та засобів актуалізації академічної доброчесності з врахуванням сучасних тенденцій провадження освітньої діяльності в Україні.

Висновки. Визначення стратегії закладу вищої освіти щодо дотримання академічної доброчесності, виявленню та запобіганню академічному плагиату, формування академічної культури та засобів стимулювання зростання професійної свідомості здобувачів вищої освіти є потужною платформою у забезпеченні якості вищої освіти.

Література

1. Fishman T. "We know it when we see it" is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright. 4th Asia Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI). 28-30 September 2009, University of Wollongong NSW Australia. 2010, 1-4 p. URL: <http://ro.uow.edu.au/apcei/09/papers/37//https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1037&context=apcei> (дата звернення: 12.02.2020).
2. High-Risk Situations. URL: <https://poorvucenter.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/high-risk-situations> (дата звернення: 09.02.2020).
3. Mudrak B. American Journal Experts. Self-Plagiarism: How to Define it and Why You Should Avoid It. URL: <https://www.aje.com/en/arc/self-plagiarism-how-to-define-it-and-why-to-avoid-it> (дата звернення: 02.03.2020).
4. Onufrieva L.A. Psychological characteristics of personality development and the formation of professional self-consciousness of the student's personality while studying at higher educational institution // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine. Issue 35. Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2017. P. 336-346.
5. Part 689 - Research Misconduct. URL: https://www.nsf.gov/oig/_pdf/cfr/45-CFR-689.pdf (дата звернення: 02.02.2020).
6. Plagiarism and Academic Misconduct. URL: <https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/definition> (дата звернення: 02.03.2020).
7. Plagiarism Questions. URL: <https://communitystandards.stanford.edu/policies-and-guidance/what-plagiarism/plagiarism-questions> (дата звернення: 20.03.2020).
8. Plagiarism Quiz. URL: <https://poorvucenter.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/plagiarism-quiz> (дата звернення: 15.02.2020).
9. Rossikhina H., Rossikhin V., Kaganovska T. Problems of education digitization in Ukraine // Advances in Economics, Business and Management Research, volume 105. 1st International Scientific and Practical Conference on Digital Economy (ISCDE 2019). P. 741-744. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/iscde-19/125924698> (дата звернення: 07.02.2020).
10. Sample Plagiarism Cases. URL: <https://communitystandards.stanford.edu/policies-and-guidance/what-plagiarism/sample-plagiarism-cases> (дата звернення: 20.02.2020).
11. What Is Plagiarism? URL: <https://communitystandards.stanford.edu/policies-and-guidance/what-plagiarism> (дата звернення: 11.02.2020).
12. What Is Plagiarism? URL: <https://poorvucenter.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/what-plagiarism> (дата звернення: 21.03.2020).
13. Бахрушин В. Академічний плагиат і самоплагиат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-norma-tivna-baza-i-svitovij-dosvid> (дата звернення: 17.03.2020).
14. Вортем Л. Посилення академічної доброчесності у вищій освіті України. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/NJ_Leah
- Worham _Report-with-Recs_on_Academic-Integrity_Dec-11_2019_UKR.pdf (дата звернення: 21.03.2020).
15. Довідник з академічної доброчесності для школярів / уклад. М. В. Григор'єва, О. І. Крикова, С. Г. Певко / за заг. ред. О. О. Гужви. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 64 с.
16. Закон України Про освіту від 05.09.2017 р. 2145-VIII (редакція від 16.01.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 10.03.2020).
17. Легкоступ С. Психологічні детермінанти особистої відповідальності у формуванні службової поведінки посадових осіб місцевого самоврядування // Державне управління та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 2 (21). С. 236-246.
18. Масімова Л. Г. Залучення представників роботодавців до освітнього процесу (на прикладі підготовки фахівця з видавничої справи та редагування) // Інтегровані комунікації. 2016. Вип. 2. С. 53-58.
19. Маслова Н. Г. Академічна свобода та академічна відповідальність. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017. Випуск 43. Том 1. С. 72-76.
20. Полякова Г. А., Лола Ю. Ю., Почуєва О. О., Упродаження, моніторинг та оцінка академічної доброчесності в закладах вищої освіти // Інноваційна педагогіка. 2019. № 13. Т. 2. С. 149-155.
21. Сацук В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti> (дата звернення: 02.03.2020).
22. Свіжевська С. А. Особливості залучення роботодавців та студентів до оцінки якості освіти // Modern problems and weys of their solution in science, transport, production and education. 2013. 18-29 June. URL: http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural-divisions/science_met_dep/statti_akt/967 (дата звернення: 07.02.2020).
23. Сидляренко Андрей. Повлияет ли проверка на плагиат на качество образования? URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/68611/> (дата звернення: 18.03.2020).
24. Страхарчук В., Страхарчук А. Взаємозалежність успішного працевлаштування випускників та поглиблення інтеграційних зв'язків ВНЗ з потенційними роботодавцями // Молодь і ринок. 2014. № 12. С. 96-100.
25. Тицька Я. "Академічна доброчесність" та "академічна відповідальність" у забезпеченні якості освіти // Підприємництво, госп-во і право. 2018. № 11. С. 192-195.
26. Троцька В. Запобігання та виявлення плагиату у вищій освіті (за матеріалами досліджень у ЄС та Україні) // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 5. С. 29-38.
27. Щодо Рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти. Лист від 23.10.2018 № 1/9-650. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS30874> (дата звернення: 20.02.2020).

References

1. Fishman, T. (2009). "We know it when we see it" is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright. Retrieved from https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/NJ_Leah-Wortham_Report-with-Recs_on_Academic-Integrity_Dec-11_2019_UKR.pdf [in English].
2. High-Risk Situations. Retrieved from <https://poorvucenter.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/high-risk-situations> [in English].
3. Mudrak, B. American Journal Experts. Self-Plagiarism: How to Define it and Why You Should Avoid It. Retrieved from <https://www.aje.com/en/arc/self-plagiarism-how-to-define-it-and-why-to-avoid-it> [in English].
4. Onufrieva, L. A. (2017). Psychological characteristics of personality development and the formation of professional self-consciousness of the student's personality while studying at the higher educational institutions. *Problems of Modern Psychology*, 35, 336-346 [in English].
5. Part 689. Research Misconduct. Retrieved from <https://www.nsf.gov/oig/pdf/cfr/45-CFR-689.pdf> [in English].
6. Plagiarism and Academic Misconduct. Retrieved from <https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/definition> [in English].
7. Plagiarism Questions. Retrieved from <https://communitystandards.stanford.edu/policies-and-guidance/what-plagiarism/plagiarism-questions> [in English].
8. Plagiarism Quiz. Retrieved from <https://poorvucenter.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/plagiarism-quiz> [in English].
9. Rossikhina, H., & Rossikhin, V., & Kaganovska, T. (2019). Problems of education digitization in Ukraine. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 105, 741-744. Retrieved from <https://www.atlantis-pess.com/proceedings/iscde-19/125924698> [in English].
10. Sample Plagiarism Cases. Retrieved from <https://communitystandards.stanford.edu/policies-and-guidance/what-plagiarism/sample-plagiarism-cases> [in English].
11. What Is Plagiarism? Retrieved from <https://communitystandards.stanford.edu/policies-and-guidance/what-plagiarism> [in English].
12. What Is Plagiarism? Retrieved from <https://poorvucenter.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/what-plagiarism> [in English].
13. Bakhrushyn, V. Academic plagiarism and text recycling in science and higher education: regulatory framework and global experience. Retrieved from <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid> [in Ukrainian].
14. Vortem, L. Strengthening academic honesty in higher education of Ukraine. Retrieved from https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/NJ_Leah-Wortham_Report-with-Recs_on_Academic-Integrity_Dec-11_2019_UKR.pdf [in Ukrainian].
15. Huzhva, O. O. (Eds.). (2016). Academic honesty manual for schoolchildren. Kharkiv : KhNU V. N. Karazina [in Ukrainian].
16. The law of Ukraine On Education from September 5 2017, № 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
17. Lehkostup, S. (2014). Psychologic determinants of personal liability in the formation of the official conduct of local self-government officials. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, 2, 236-246 [in Ukrainian].
18. Masimova, L. H. (2016). Engagement of employers' representatives into the educational process (by the example of the publishing and editing specialist training). *Intehrovani komunikatsii*, 2, 53-58 [in Ukrainian].
19. Maslova, N. H. (2017). Academic freedom and academic liability. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo»*, 43, vol. 1, 72-76 [in Ukrainian].
20. Poliakova, H. A., & Lola, Yu. Yu., & Pochuieva, O. O. (2019). Introduction, monitoring, and evaluation of academic honesty in higher education establishments. *Innovatsiina pedahohika*, 13, vol. 2, 149-155 [in Ukrainian].
21. Satsyk, V. Academic honesty: fabulous concept or effective means for higher education quality assurance? Retrieved from <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chidievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti> [in Ukrainian].
22. Svizhevska, S. A. (2013). Peculiarities of the employers' and students' engagement in the education quality assessment. *Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*, 18-29 June. Retrieved from http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_akr/967 [in Ukrainian].
23. Sydliarenko, A. Will the plagiarism inspection have impact on the education quality? Retrieved from <https://ru.osvita.ua/vnz/68611/> [in Ukrainian].
24. Strakharchuk, V., & Strakharchuk, A. (2014). Interrelation of graduate students' successful employment and deepening of integration ties of higher education establishments with potential employers. *Molod i rynek*, 12, 96-100 [in Ukrainian].
25. Tytska, Ya. (2018). "Academic honesty" and "academic liability" in education quality assurance. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 11, 192-195 [in Ukrainian].
26. Trotska, V. (2016). Prevention and detection of plagiarism at higher school (by the research materials of European Union and Ukraine). *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, 5, 29-38 [in Ukrainian].
27. With regard to the Recommendations on academic honesty for higher education establishments from October 23 2018, № 1/9-650. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MUS30874> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 28.03.2020
Прийнято до друку 29.04.2020*